

Wyrok z dnia 19 marca 1998 r.

I PKN 560/97

Nieważne jest ustanowienie odpowiedzialności odszkodowawczej pracownika z tytułu rozwiązania przez niego stosunku pracy na podstawie weksla gwarancyjnego.

Przewodniczący SSN: Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski, Zbigniew Myszka (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 marca 1998 r. sprawy z powództwa Czesława T. przeciwko Jackowi D. o zapłatę, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu z dnia 18 września 1997 r. [...]

1. o d d a l i ł kasację,
2. zasądził od powoda Czesława T. na rzecz pozwanego Jacka D. kwotę 500 zł (pięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu wyrokiem z dnia 18 września 1997 r. oddalił apelację powoda Czesława T. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Toruniu z dnia 21 kwietnia 1997 r. [...], uchylającego w całości nakaz zapłaty przez pozwanego Jacka D. na rzecz powoda kwoty 9.617,62 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu.

Sąd Wojewódzki podzielił ustalenia faktyczne i konstatacje prawne Sądu pierwszej instancji, wskazując na brak podstaw prawnych do obciążenia pozwanego wystawionym wekslem in blanco na sporną kwotę z tytułu rozwiązania w trybie art. 55 KP umowy o pracę, zawartej na czas nie określony, nie krótszy niż 3 lata, przed upływem tego terminu, a nadto obciążenia pozwanego kosztami szkoleń, odbytych u powoda oraz odszkodowania za podjęcie przez pozwanego działalności konkuren-

cyjnej i udostępnienie informacji objętych tajemnicą zawodową lub handlową nowemu pracodawcy pozwanego.

W kasacji powoda, odnoszącej się do zaskarżonego wyroku w części oddalającej apelację powoda do kwoty 5.617,60 zł z tytułu „ekwiwalentu za rozwiązanie przez pozwanego umowy o pracę przed upływem trzyletniego okresu zatrudnienia”, podniesiono zarzut naruszenia prawa materialnego, polegający na uznaniu przez Sąd drugiej instancji, iż było to roszczenie związane ze stosunkiem pracy, podczas gdy było ono poddane nie wymienionym w kasacji przepisom Prawa wekslowego, a nadto zarzut błędnej oceny dowodów przez uznanie, że pozwany rozwiązał umowę o pracę w trybie art. 55 „dawnego KP”, podczas gdy faktyczną przyczyną ustania stosunku pracy było porzucenie pracy przez pozwanego, co nie znalazło odzwierciedlenia w wystawionym przez pracodawcę świadectwie pracy, wyłącznie ze względu na zmiany regulacji prawnych w tym zakresie.

W odpowiedzi na kasację pozwany wnosił o jej oddalenie i zasądzenie od powoda kosztów postępowania kasacyjnego, argumentując, że skarżący nie wskazał przepisów prawa materialnego lub procesowego, które miały być naruszone w postępowaniu apelacyjnymi oraz podniósł, że ustalenia faktyczne Sądu drugiej instancji nie podlegają kontroli kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest bezzasadna. Rozpoznając sprawę w granicach kasacji, które określają podstawy kasacyjne (art. 393¹ KPC) oraz wnioski kasacyjne (art. 393³ KPC), należało zwrócić uwagę, że skarżący w istocie rzeczy przedstawił jedynie zarzut naruszenia art. 55 KP i to w kontekście błędnej oceny dowodów przez Sądy orzekające w sprawie, prowadzący do subsumpcji dokonanych ustaleń faktycznych pod tę normę prawa materialnego. W istocie rzeczy kasacja wdała się w tym zakresie jedynie w krytykę ustaleń faktycznych, na jakich został oparty zaskarżony wyrok, dowodząc sprzeczność istotnych ustaleń Sądów z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, który zdaniem skarżącego przekreślał zasadność sądowej kwalifikacji sposobu rozwiązania stosunku pracy przez pozwanego w trybie art. 55 § 1 KP, jednakże bez wskazania przepisów prawa procesowego, które miały być naruszone. Tymczasem sądowe ustalenia faktyczne mogą być przedmiotem uprawnionych zarzutów tylko wówczas, gdyby skarżący wykazał, że zostały one poczynione

przez Sąd drugiej instancji z pogwałceniem istotnych przepisów proceduralnych, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy w ujęciu art. 393¹ pkt 2 KPC. Inaczej rzecz ujmując, ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę wyrokowania przez ten Sąd uchylają się spod kontroli kasacyjnej, jeżeli wnoszący kasację nie wskazał w ogóle naruszenia przepisów postępowania, a taka sytuacja miała miejsce w rozpoznawanej sprawie.

Równocześnie spod kontroli kasacyjnej usuwa się zarzut naruszenia przepisów ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282 ze zm.), albowiem w tej części skarżący również nie wskazał, jakie przepisy prawa wekslowego były naruszone przez Sąd Wojewódzki, co według ukształtowanej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego stanowi nieusuwalną wadę skargi kasacyjnej [...].

W tych okolicznościach Sąd Najwyższy podjął merytoryczne rozpoznanie kasacji jedynie z uwagi na przedstawienie zarzutu naruszenia art. 55 § 1 KP i praktyczną doniosłość oraz kwestyjność dopuszczalności kreowania w oparciu o gwarancyjny weksel in blanco pracowniczej odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu rozwiązania stosunku pracy. Wstępnie i dla porządku należało wskazać, że Sąd drugiej instancji wcale nie przesądził, że jednostronne rozwiązanie umowy o pracę przez pozwanego pracownika (dokonane zresztą w okresie jego niezdolności do pracy wskutek choroby), odpowiadało warunkom z art. 55 KP. Sąd ten sygnalizował, że taki sposób rozwiązania stosunku pracy wynikał nie tylko z pisma pozwanego pracownika z czerwca 1996 r., ale także z zachowań powodowego pracodawcy, który wydał świadectwo pracy potwierdzające taki tryb rozwiązania umowy o pracę przez pozwanego oraz podtrzymywał to stanowisko w pisemnej korespondencji z organem ubezpieczeniowym (z Inspektorem ZUS). Odnosząc się do tego zakresu sprawy Sąd Wojewódzki wskazał jedynie, że pracodawcy nie akceptującemu wypowiedzenia przez pracownika stosunku pracy „w trybie natychmiastowym z dniem 18 czerwca 1996 r.” i bez odwołania się do wymagań art. 55 § 1 KP, przysługiwało roszczenie odszkodowawcze z art. 61¹ KP. Godzi się wszakże przypomnieć, iż takie roszczenie przysługuje pracodawcy w razie nieuzasadnionego rozwiązania przez pracownika umowy o pracę wyłącznie z powodu nieuzasadnionego zarzutu ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków przez pracodawcę. Na ogół przyjmuje się, że w innych przypadkach sprzecznego z prawem rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia przez pracownika, pracodawcy nie przysługują żadne roszczenia, w tym także roszczenie odszkodowawcze. Równocześnie roszczenie odszkodowawcze z art. 61¹

KP, przewidziane na wypadek wadliwego rozwiązania niezwłocznego stosunku przez pracownika, ma walor regulacji wyjątkowej i przez to wyczerpującej, co powoduje, iż pracodawcy nie przysługują żadne inne roszczenia odszkodowawcze, w tym dochodzone na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego (art. 300 KP).

Taki stan prawny podważa już co do zasady dopuszczalność stosowania gwarancyjnych weksli in blanco jako sposobu zabezpieczenia interesów pracodawcy na wypadek nieuzasadnionego rozwiązania stosunku pracy przez pracownika, skoro stosowna regulacja zabezpieczająca interesy pracodawców ma charakter wyczerpująco określony w przepisach prawa pracy (art. 61¹ KP). W takiej sytuacji nie zachodzi podstawowa przesłanka dopuszczalności odpowiedniego stosowania do stosunku pracy przepisów Kodeksu cywilnego (art. 300 KP). Dodatkowo w sprawach nieuzasadnionego rozwiązania stosunku pracy przez pracownika brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych do stosowania poręczeń cywilnych w postaci weksli gwarancyjnych in blanco, skoro o odszkodowaniu z art. 61¹ KP orzeka sąd pracy jedynie w razie udowodnienia przez pracodawcę poniesionej szkody oraz jej wysokości, która w żadnym razie nie może przekroczyć wynikającego z art. 61² § 1 KP górnego limitu obowiązku odszkodowawczego, który nie może przewyższać wynagrodzenia pracownika za okres wypowiedzenia, a w przypadku rozwiązania umowy o pracę zawartej na czas określony lub na czas wykonywania określonej pracy - wynagrodzenia za okres 2 tygodni.

W takich okolicznościach należało uznać, iż zabezpieczenie ewentualnych roszczeń pracodawcy na wypadek wcześniejszego rozwiązania umowy o pracę na czas nie określony, nie krótszy niż 3 lata, ustanowione w dołączonej do umowy o pracę deklaracji wekslowej było sprzeczne nie tylko z zasadą wolności pracy i jej konsekwencjami w postaci pracowniczej wolności rozwiązania stosunku pracy (art. 11 KP), ale również z wyjątkową i wyczerpującą regulacją roszczenia odszkodowawczego w przypadku nieuzasadnionego rozwiązania stosunku pracy przez pracownika w trybie art. 55 § 1¹ KP w związku z art. 66¹ KP, a przez to z mocy samego prawa nieważne (art. 18 § 2 KP). W konsekwencji dochodzone roszczenie z weksla gwarancyjnego co do równowartości średniego 6-miesięcznego wynagrodzenia brutto w 5 podstawowych działach gospodarki narodowej z ostatniego miesiąca poprzedzającego wystawienie weksla, wraz z ustawowymi odsetkami, było pozbawione prawnej doniosłości, a przeto bezzasadne.

Mając powyższe na uwadze kasacja w tym zakresie podlegała oddaleniu na podstawie art. 393¹² KPC.

=====